ב"ה

בית מדרש ישיבה AI

כוונות השופר והמקווה

מן המילים אל המשמעות
ביאור מן היסודות על פי האריז"ל והבעש"ט

חוברת לימוד לקורא · גרסה 2

מסדרת בית מדרש ישיבה AI
נוסח לעיון ולסבב תיקונים · 15 בספטמבר 2026
איור השער אלגורי ואינו תיעוד היסטורי.

מפת הקריאה

כוונה שמבינים: שער חדש ללימוד · 2
היום יום, ב׳ תשרי — ההנחיה בשלמותה · 3
לפני שמתחילים: מה פירוש כוונה? · 4
פרק וחלק — שתי כתובות בתוך משפט אחד · 6
כוונות השופר: הרקע והנוסח · 7
תשר״ת ראשון — לפתוח, להעביר, להשיב · 9
תקיעות מוסף: מלכויות · 13
פסוקי מלכויות — נה״י עולים לחג״ת · 15
המקווה: ללמוד את השפה לפני החשבון · 18
ע״ב, ס״ג, מ״ה וב״ן — החשבון פתוח · 19
האריז״ל: הנחל, המים וכבוד שבת · 19
הבעש״ט: המים והלב באותה כוונה · 23
לשבור את ההרגל ולבנות את המידות · 24
סאה, קב ולוג — שלוש יחידות, שלושה חשבונות · 26
נוסח נוסף: חמש הטבילות · 29
אות אחת במקום אחר: שלושת נוסחי השילוב · 30
ההבדל שבסידור עם דא״ח: פשוט ומלא · 30
התענוג והרחמים: להבין את משל המלך · 31
במה הם שונים, ובמה אין מחלוקת מוכחת? · 32
מילון מושגים וקיצורים · 34
מקורות · 35

כוונה שמבינים: שער חדש ללימוד

מה האדם מבקש לפעול כשהוא שומע קול שופר, ומדוע כמה אותיות בתוך כוונת המקווה משנות את משמעותה? החוברת הזאת נכתבה למי שפותח את המקורות האלה בפעם הראשונה. מתחילים במילים, עוברים למבנה, ורק אז חוזרים אל רצף הכוונות.

זהו כיוון חדש במסגרת בית מדרש ישיבה AI: לימוד מודרך של לשון קבלית דחוסה, עם המקור פתוח לצד הביאור. אין צורך בהיכרות מוקדמת עם חסידות או קבלה. המטרה היא שתוכלו להסביר לעצמכם כל שלב, ולא רק לזהות ראשי תיבות.

עבודת הבינה המלאכותית מסייעת כאן באיסוף מקבילות, בפירוק משפטים קצרים, בבדיקת חשבונות וביצירת מהדורות מקבילות. בכך היא מדגימה אפשרות מרשימה להרחבת הגישה ללימוד עמוק. התוכן נשען על מקורות מסורתיים; הסיוע החדש הוא בדרך איסופם והנגשתם. בית המדרש מנוהל בידי אדם ונועד לפעול עם ביקורת אנושית ורבנית. מהדורה זו טרם קיבלה אישור רבני פרטני.

נקרא את כל נוסח התקיעות שעליו נשאל הבירור, לרבות כוונות פסוקי מוסף; אחר כך את יחידת הטבילה של ערב שבת בשער הכוונות, ואת שני נוסחי המקווה שנדפסו בשם הבעש"ט. ההשוואה שבסידור עם דא"ח נוגעת לנוסח מסוים בתיקון ליל שבועות. נשמור על ההבדל הזה לאורך הלימוד.

המקור מובא במסגרת בהירה; מתחתיו הביאור. חזרות שמופיעות במקור נשמרו. כשנוסח אינו ברור, הקושי מסומן במקום. הבנה טובה כוללת גם ידיעה מדויקת מה עדיין טעון בירור.

לרצף הלימוד נועדה חוברת הקורא. לבדיקת המקורות, הטענות והביקורת נועדה מהדורת המחקר המלאה. שתי המהדורות בעברית ובאנגלית נמצאות בתיקיית הפרויקט.

עשרה מפתחות שילוו את הקריאה

המפתח
פרק וחלק הם שתי דרגות חלוקה.
האור, הלבוש והמקבל נושאים כתובות שונות.
תשר"ת, תש"ת ותר"ת משלימים שלושה גבהים בנוסח הזה.
כוונות הפסוקים נפרדות מכוונות הקולות.
חסר במקור נשאר גלוי גם כשהמהלך הכללי מובן.
כלי המקווה והמים מסמלים שני תפקידים.
יש להבחין בין מילוי שלם לבין אותיות המילוי בלבד.
כוונת הבעש"ט כוללת גם עבודת הלב וגם שמות.
במסורות המקווה שלו נמצאים גם שם פשוט וגם מילוי.
הסידור מבאר תוספת גילוי של תענוג ורחמים בנוסח שהוא משווה.

היום יום, ב' תשרי — ההנחיה בשלמותה

לשון המקור

יום שישי — ב תשרי, א דר"ה — (תש"ד)

שיעורים: חומש: האזינו, שישי עם פירש"י.

תהילים: י–יז. צא–צג.

תניא: כ. והגם שהיש.. 'קל' עילתו.

לאל עורך דין — בתפלת מוסף.

במנחה א"א [אין אומרים] הודו, אבל אומרים פתח אלי"[הו].

מ"ש [מה שכתוב] בסידור שער הק"ש [קריאת שמע] ד"ה [דיבור המתחיל] להבין ההפרש [ע"ד ע"א] שקודם תקיעת שופר אומרים אנא בכח, פירושו: בדרך כלל הם הכוונות מהפסוקים שר"ת [שראשי תיבות] שלהם שם שני משם מ"ב, אמנם יש שמכונים התיבות אנא בכח כו' במחשבה, אבל אין אומרים האותיות והתיבות. והעוסק בכוונות צריך ללמוד הענינים ברור בכתהאריז"ל [בכתבי האר"י זכרונו לברכה], ואז כוונתו רצוי"[ה].[1]

העתקנו את כל הערך, לרבות לוח השיעורים. הפיסוק ורווחי הדפוס הוסדרו, וכמה ראשי תיבות נפתחו בסוגריים. הכותרת הדיגיטלית גורסת "א דר"ה"; ב' תשרי הוא היום השני של ראש השנה. השארנו את נוסח הכותרת כדי שלא להסתיר את אי־ההתאמה.

שלוש ההוראות הראשונות עוסקות בסדר היום: מקומו של הפיוט "לאל עורך דין", השמטת "הודו" במנחה, ואמירת "פתח אליהו". לוח השיעורים הוא חלק מלוח תש"ד, ואינו הוראה על השיעור ביום שבו קוראים בחוברת הזאת.

הפסקה האחרונה מבחינה בין קריאת מילים לבין כוונה במחשבה. "ראשי תיבות" הם האותיות הראשונות של מילים. "שם מ"ב" הוא שם המונה ארבעים ושתיים אותיות; כאן נזכר החלק השני שלו. המשפט אינו מבקש להוסיף אמירה קולית של השם או של "אנא בכח". הוא מפרש לשון בסידור העוסקת בכוונה.

"ברור" הוא המפתח לשיטת הלימוד שלנו. לפני שהמחשבה יכולה לעקוב אחר כוונה מפורטת, צריך לדעת מה פירוש המילים ומה היחס בין המדרגות. לכן נפתח ביסודות ונחזור בכל שלב אל לשון המקור. ההוראה מכוונת למי שעוסק בכוונות אלה; אין בה אמירה שכל שומע שופר חייב כבר להיות בקי בקבלה.[2]

לפני שמתחילים: מה פירוש כוונה?

כוונה היא התוכן שאליו האדם מפנה את מחשבתו בתוך העבודה. כאן מדובר בכוונות מפורטות: המקובל קושר בין המעשה ובין סדר של קשרים רוחניים המתואר בכתבי האריז"ל. "להמשיך" פירושו להביא הארה מן המקור אל

1. היום יום, ב' תשרי.
2. היום יום, ב' תשרי.

המקבל. "להעלות" פירושו לקשר מדרגה אל שורשה. למעלה ולמטה מציינים יחס רוחני, לא מרחק במטרים.

דוגמה לימודית: רעיון יכול להיות מובן היטב למורה, אך עדיין לא מובן לתלמיד. המורה מפרט אותו במילים ובדוגמאות שהלומד יכול לקבל. האור הוא, במשל, התוכן; הכלי הוא יכולת הקבלה; הלבוש הוא אופן מסירת התוכן. הדוגמה עוזרת להבחין בתפקידים, ואינה טוענת שהמציאות האלוקית היא שיעור בכיתה.

"אור" אינו אור גשמי. "ספירה" אינה ישות אלוקית נפרדת. אלו מונחים לתיאור אופני הגילוי וההנהגה של האלוקות. כאשר נזכיר גוף, ראש, זרוע, אב ואם, הכוונה תהיה למבנים וליחסים רוחניים בלשון הקבלה. בלי ההבחנה הזאת קל להבין כל משפט בכיוון מוטעה.[3]

הספירות: עשר מילים שצריך להכיר

חכמה היא ראשית התפיסה, כנקודת רעיון. בינה מפרטת ומפתחת את הנקודה להבנה. דעת מחברת את ההבנה אל האדם ואל מידותיו. אלו חב"ד: חכמה, בינה, דעת.

חסד הוא כיוון ההשפעה וההתפשטות. גבורה היא מידה, גבול והבחנה. תפארת מחברת את הכיוונים בדרך של התאמה ורחמים. אלו חג"ת: חסד, גבורה, תפארת. גבורה אינה מילה נרדפת לרוע: חסד בלי גבול עלול שלא להתאים למקבל. "המתקת הדינים" מבקשת שההגבלה תפעל מתוך שורש מיטיב.

נצח הוא כוח ההתמדה וההתגברות; הוד הוא כוח ההודאה והקבלה; יסוד הוא הקישור והמסירה אל המקבל. אלו נה"י: נצח, הוד, יסוד. מלכות היא הגילוי כלפי המקבל, ובנוסחי המקווה היא מקושרת לדיבור.

כתר מציין מדרגה שמעל לשכל המפורט, כגון רצון ותענוג. איננו מוסיפים אותו כאן כספירה אחת־עשרה: יש סדרי מניין המונים כתר, ויש המונים דעת. לצורך התקיעות נשתמש במפה שהנוסח עצמו נותן: חב"ד, חג"ת, נה"י ומלכות.

המילים האלה מקבלות פירוט שונה לפי ההקשר. "חכמה שבנצח" אינה סתירה: הכוח הכולל הוא נצח, ובתוכו יש ראשית, התפתחות ודרך מסירה

3. שער הכוונות, דרושי ראש השנה, דרוש ז; שער הכוונות, דרושי ראש השנה, דרוש ח.

משלו. כך מבינים מדוע אותה מילה עשויה להופיע פעמיים בתוך כתובת אחת.[4]

פרצוף, מוחין ולבוש: מי נותן למי?

פרצוף הוא מערכת שלמה של ספירות הפועלות בקשר. "אבא" הוא פרצוף החכמה; "אימא" — פרצוף הבינה. "זעיר אנפין", בקיצור ז"א, הוא מערכת המידות. "נוקבא", בקיצור נוק', היא פרצוף המלכות. זו"ן פירושו ז"א ונוקבא; או"א פירושו אבא ואימא.

"מוחין" הם האורות המקנים למערכת המידות השגה וחיות מפותחת. אפשר לספור חכמה, בינה ודעת — שלושה. אפשר גם לפרט את הדעת לחסדים ולגבורות — שני כיווני הקישור שלה. אז מתקבלים ארבעה: חכמה, בינה, חסדים וגבורות. "עיטרא" היא עטרה, ובכאן כינוי לאחד משני הצדדים שבדעת.

בהמשכה הנלמדת כאן, המוחין באים באמצעות נה"י דאימא: נצח נושא את מוח החכמה, הוד את מוח הבינה, ויסוד את הדעת. כך נוצר הבדל בין האור, הלבוש והספירה המקבלת. נצח דאימא יכול להיכנס בחכמת ז"א: השמות שונים מפני שהם שייכים לשתי מערכות שונות.

"לאה" היא שם של בחינת נוקבא עליונה בסדר הזה. כשנאמר שמוציאים מוחין מלאה, מתואר מעבר של הארה ממקום התלבשות אחד לאחר. "יעקב" ו"דוד" אף הם שמות קבליים בהקשר, לצד משמעותם כשמות אישים בתורה. אין לקרוא את תיאור התקיעות כסיפור על אנשים הנעים ממקום למקום.[5]

פרק וחלק — שתי כתובות בתוך משפט אחד

פ"א, פ"ב ופ"ג פירושם פרק ראשון, שני ושלישי. כאן "פרק" הוא מקטע במבנה רוחני; אין זה פרק בספר. "חלק" מציין חלוקת משנה בתוך המקטע. בנוסח שלפנינו מתבארת חלוקה של פרק לשלושה חלקים.

ניקח את המשפט: "מכניס חלק א' מפ"ב דחכמה בחסד ז"א". תחילה מזהים את האור: מוח החכמה. אחר כך את הפרק שממנו נמשך: פרק שני. אחר כך את החלק שלו: ראשון. לבסוף מזהים את המקבל: חסד של ז"א. זהו החלק

---

4. כתר שם טוב, הוספות, ב — כוונות התקיעות; כתר שם טוב, חלק ראשון, ב — כוונת המקוה.

5. שער הכוונות, דרושי ראש השנה, דרוש ח; פרי עץ חיים, שער השופר, פרק ד.

הראשון מתוך המקטע השני של מוח החכמה, הנכנס בחסד של המערכת המקבלת.

גם המקבל מתחלק. לכן "חלק ב' דמוחין בפ"ב דחב"ד ז"א" אינו חזרה מיותרת. החלק מתאר את מה שנכנס; הפרק מתאר כאן את המקום שאליו הוא נכנס. יש לברר בכל משפט אם "פרק" מוסב על המוח הנמשך או על הספירה המקבלת.

אפשר לדמות זאת לספר לימוד המועבר לשלוש קבוצות תלמידים: צריך לציין גם איזו יחידת חומר נמסרת וגם איזו קבוצה מקבלת אותה. זהו משל להפרדת הכתובות בלבד. הוא אינו הופך את שלושת הפרקים לשלושה ספרים ממשיים.

הפרק הראשון של המוחין נמשך אל חב"ד של ז"א, השני אל חג"ת, והשלישי אל נה"י. בתוך כל גובה נשמרים הקווים: חכמה לימין, בינה לשמאל ודעת לאמצע. לכן אין לומר שכל החכמה נכנסת תמיד דווקא בחכמה. בפרק השני הארכת מוח החכמה מגיעה לחסד, ובשלישי לנצח.[6]

גובה המוחין	ימין	שמאל	אמצע
פרק א' ← חב"ד	חכמה ← חכמה	בינה ← בינה	דעת ← דעת
פרק ב' ← חג"ת	חכמה ← חסד	בינה ← גבורה	דעת ← תפארת
פרק ג' ← נה"י	חכמה ← נצח	בינה ← הוד	דעת ← יסוד

כוונות השופר: הרקע והנוסח

האריז"ל הוא רבי יצחק לוריא; עיקר תורתו נמסרה בכתבי תלמידו רבי חיים ויטאל ובעריכותיהם. שער הכוונות ופרי עץ חיים הם מקורות יסוד למסורת זו. הם אינם תמיד זהים בפרטי הסדר. נשתמש בהם לביאור, ונשמור את סדר הנוסח שעליו נשאלה השאלה.

הנוסח נמצא בהוספות לכתר שם טוב בכותרת המייחסת אותו לבעש"ט. ואולם הקדמת הרבי מציינת שהוא נראה כנוסח סידור האריז"ל של רבי שבתי מרשקוב. מכאן הדרך הזהירה: ללמוד אותו כמסורת כוונות האריז"ל, בלי להציגו כשיטה מיוחדת ומבוררת של הבעש"ט. לעומת זאת, לכוונות המקווה שנלמד בהמשך יש ייחוס מפורש במסורת הבעש"ט והשוואה מפורשת בסידור.

6. כתר שם טוב, הוספות, ב — כוונות התקיעות.

שלושת הקולות הם תקיעה — קול פשוט; שברים — קולות שבורים; תרועה — קולות קצרים רצופים. תשר"ת מציין תקיעה, שברים, תרועה, תקיעה. תש"ת מציין תקיעה, שברים, תקיעה. תר"ת מציין תקיעה, תרועה, תקיעה. שלוש פעמים מכל סדר נותנות כאן שלושים קולות, בספירה המתייחסת לכל קבוצת שברים או תרועה כיחידה.

"דמיושב" הוא כינוי לסדר שלפני מוסף; "דמעומד" לסדר הקשור לתפילת מוסף. הכינוי הראשון אינו מלמד שהתוקע יושב. בהמשך הנוסח מופיעות גם כוונות לפסוקים של מלכויות, זכרונות ושופרות; אלה יחידה נפרדת מכוונות הקולות.[7]

תרדמה, נסירה והתעוררות

שער הכוונות מתאר בראש השנה "דורמיטא" — תרדמה. המוחין הפנימיים מסתלקים מהתגלותם הרגילה בז"א. זו הסתלקות בסדר ההארה, ולא שינה גופנית. במהלך הזה נבנית הנוקבא ונעשית מסוגלת לקשר של פנים בפנים.

"אחור באחור" מתאר קשר שבו אין עדיין פנייה שלמה של שני הצדדים זה אל זה. "נסירה" היא הפרדה המאפשרת למקבלת לקבל בניין משלה. "פנים בפנים" הוא יחס של גילוי ופנייה הדדית. כך ההפרדה נועדה לאפשר קשר מפותח יותר.

בדרוש ח נאמר שחכמה וחסדים נשארים בבחינת מקיף, ואילו בינה וגבורות נמשכות במסלול בניין הנוקבא. "מקיף" הוא אור שאינו מתקבל עדיין בפנימיות הכלי; אין הכוונה לענן שמרחף מסביבו. תקיעת השופר מעוררת את ההחזרה והסידור של המוחין.

בדרוש ז הבינה מוצגת כשורש התקיעה והשופר. הנקב הצר וההתפשטות לרוחב נותנים ביטוי לתנועה מן המצר למרחב. ברמה הפנימית, הדינים עולים אל מקורם ונכללים במקור שממנו אפשר לקבל חיות חדשה. אין כאן ביטול של כל גבול, אלא שינוי האופן שבו הגבורה משתלבת בהנהגה.[8]

---

7. כתר שם טוב, הוספות, ב — כוונות התקיעות; שער הכוונות, דרושי ראש השנה, דרוש ז.

8. שער הכוונות, דרושי ראש השנה, דרוש ז; שער הכוונות, דרושי ראש השנה, דרוש ח.

תשר"ת ראשון — לפתוח, להעביר, להשיב

לשון המקור

תקיעות דמיושב.

תקיעה אברהם עולה ומושך המוחין ונעשה כסא:

שברים יצחק עולה ומתפשט עד סיום כל הוד:

תרועה עלה אלקים יעקב דוד:

תקיעה יעקב ומכניס נצח בחכמה הוד בבינה יסוד בדעת כ"ז בפ"א דספירה: [9]

בתקיעה הראשונה "אברהם" מציין את צד החסד. בדרוש ח מוסבר שחג"ת של המצב הקודם עולים למקום חב"ד כדי לקבל מוחין. לכן "אברהם עולה" אינו רק אמירה שחסד מתחזק. נוצר כלי למדרגה חדשה. "כסא" רומז לתמיכה מסודרת בארבעת המוחין, בדימוי ארבע רגלי הכיסא.

בשברים "יצחק" מציין את צד הגבורה. מוח הבינה ועטרת הגבורה נמסרים בתוך הוד דאימא. מדוע שני עניינים באותו לבוש? במצב המתואר טרם נשלם מסלול הדעת ביסוד, ולכן הגבורה נכללת לפי שעה במסלול הבינה. ההמשכה בצד השמאל חשובה לבניין הנוקבא ביום הדין.

התרועה נרמזת במשפט קצר מאוד: "עלה אלקים יעקב דוד". בפרי עץ חיים מבוארת עליית הגבורה מהוד אל יסוד דאימא. שם אלקים רומז כאן לדין; העלייה אל השורש מאפשרת המתקה. יעקב ודוד קושרים את המהלך לז"א ולמלכות. הקיצור אינו מפרש בעצמו את כל המעברים, ולכן הביאור נשען גם על המקבילה.

בתקיעה האחרונה נכנסים שלושת הלבושים עם האורות שבתוכם: נצח אל חכמה, הוד אל בינה ויסוד אל דעת של ז"א. "כל זה בפרק א'" מציין את שלב הקבלה הראשון. התקיעה הפותחת מכינה ומעוררת; המסיימת משלימה כניסה מסודרת. אותו סוג קול משמש אפוא בשתי נקודות שונות של התהליך. [10]

---

9. כתר שם טוב, הוספות, ב — כוונות התקיעות; שער הכוונות, דרושי ראש השנה, דרוש ח; פרי עץ חיים, שער השופר, פרק ד.

10. כתר שם טוב, הוספות, ב — כוונות התקיעות; שער הכוונות, דרושי ראש השנה, דרוש ח; פרי עץ חיים, שער השופר, פרק ד.

תשר״ת שני — אותו מסלול, חלק נוסף

לשון המקור

תשר"ת ב' להמשיך המוחין בפ"ב
תקיעה אברהם ולהוציא מלאה פ"ב ממוח בינה ולעשות כסא:
שברים להמשיך חלק ב' מוח בינה ועיטרא דגבורה תוך לבוש הוד ולהכניסם:
תרועה ימשוך מתתא לעילא עיטרא דגבורה:
תקיעה יכניס נצח ומוח בחכמה הוד ומוח בבינה יסוד ומוח בדעת חלק ב' דמוחין בפ"ב דחב"ד ז"א:[11]

כעת נכנס החלק השני. בתקיעה הראשונה מוציאים מבחינת לאה את בחינת הבינה הנחוצה למהלך ומכינים לה כסא. בשברים נמשכים חלק ב׳ של מוח הבינה ועטרת הגבורה בתוך הוד. בתרועה עטרת הגבורה עולה ״מתתא לעילא״ — מלמטה למעלה. בתקיעה האחרונה שלושת הקווים נכנסים בפרק השני של חב״ד המקבל.

המילים ״להמשיך המוחין בפ״ב״ בכותרת מקבלות פירוט בשורה האחרונה: מדובר כאן בפרק ב׳ של חב״ד דז״א. אין לדלג מכך למסקנה שכבר עברנו לחג״ת. אנחנו עדיין בשלוש חזרות תשר״ת, המשלימות את הגובה העליון. זו הדוגמה החשובה ביותר לצורך לזהות בכל פעם את בעל ה״פרק״.[12]

תשר״ת שלישי — השלמת חב״ד

לשון המקור

תשר"ת ג' להמשיך המוחין לפ"ג דחב"ד דז"א.
תקיעה להוציא חלק ג' ממוח בינה ועיטרא דגבורה לעשות כסא:
שברים מכניס בינה וגבורה תוך לבוש הוד:
תרועה מושך חלק ג' ממוחין תוך לבוש [ ]:
תקיעה מכניס חלק ג' מפרקין קדמאין תוך פ"ג דחב"ד דז"א:[13]

11. כתר שם טוב, הוספות, ב — כוונות התקיעות.
12. כתר שם טוב, הוספות, ב — כוונות התקיעות.
13. כתר שם טוב, הוספות, ב — כוונות התקיעות; פרי עץ חיים, שער השופר, פרק ד.

החזרה השלישית משלימה את החלק השלישי של הפרקים הראשונים, בתוך הפרק השלישי של חב"ד דז"א. הפתיחה, השברים והסיום ממשיכים את המבנה שכבר למדנו. "פרקין קדמאין" הוא ארמית: הפרקים הראשונים. זהו הצד הנותן; "פ"ג דחב"ד" הוא הצד המקבל.

בשורת התרועה חסרה במקור מילה אחרי "תוך לבוש". ההערה בדפוס מאשרת שכך נמצא בספר שמועה טובה. אפשר לשער על פי המקבילה איזה לבוש נידון, אבל אין להפוך השערה למילה שהמקור מסר. הקורא כבר מבין את תפקיד התרועה במהלך הכללי, ובכל זאת עליו לדעת שהשורה המסוימת לא נמסרה שלמה.[14]

שלוש פעמים תש"ת — מן המוחין אל חג"ת

לשון המקור

תש"ת.
תקיעה מכניס חלק א' מפ"ב דחכמה בחסד ז"א:
שברים חלק א' ממוח בינה בגבורה דז"א:
תקיעה חלק א' ממוח דעת בת"ת דז"א:
תקיעה מכניס חלק ב' מפ"ב מוח חכמה בחסד ז"א:
שברים חלק ב' מפ"ב מוח בינה בגבורה ז"א:
תקיעה חלק ב' מפ"ב מוח דעת בת"ת ז"א:
תקיעה חלק ג' מפ"ב מוח חכמה בחסד ז"א:
שברים חלק ג' מפ"ב מוח בינה בגבורה ז"א:
תקיעה חלק ג' מפ"ב דדעת בת"ת ז"א:[15]

עתה עוברים לפרק השני של המוחין הנמשכים, והכתובת היא חג"ת דז"א. בכל חזרה שלושה קולות: בתקיעה הראשונה הארה מצד החכמה נכנסת בחסד; בשברים הארה מצד הבינה נכנסת בגבורה; בתקיעה האחרונה הארה מצד הדעת נכנסת בתפארת.

בחזרה הראשונה מגיע חלק א', בשנייה חלק ב' ובשלישית חלק ג'. "חכמה בחסד" פירושו שהאור השכלי מאיר בכוח האהבה והנתינה; בתיאור הקבלי

14. כתר שם טוב, הוספות, ב — כוונות התקיעות; פרי עץ חיים, שער השופר, פרק ד.

15. כתר שם טוב, הוספות, ב — כוונות התקיעות; פרי עץ חיים, שער השופר, פרק ד.

זהו מסלול מדויק בתוך המבנה. ההסבר הנפשי עוזר לתפוס את היחס, ואינו מחליף את הכתובת הקבלית.

כאן כבר אין תרועה נפרדת. יש ללכת לפי סדר תש"ת שבמקור הזה. בפרי עץ חיים מופיעים גם תיאורים של סדרים נוספים בלשון אחרת; אין להעביר משם את הכותרות באופן שמחליף את תש"ת בתשר"ת. המקבילה מסייעת להבנת הרעיון, ואינה מבטלת את ייחוד הנוסח.[16]

שלוש פעמים תר"ת — ההארה מגיעה לנה"י

לשון המקור

תר"ת.
תקיעה מכניס חלק א' מפ"ג דחכמה בנצח ז"א:
תרועה חלק א' מפ"ג דמוח בינה בהוד ז"א:
תקיעה חלק א' מפ"ג דמוח דעת ביסוד ז"א:
תקיעה מכניס חלק ב' מוח חכמה בנצח ז"א:
תרועה חלק ב' מפ"ג מוח בינה בהוד ז"א:
תקיעה חלק ב' מפ"ג מוח דעת ביסוד ז"א:
תקיעה חלק ג' מפ"ג מוח חכמה בנצח ז"א:
תרועה חלק ג' מפ"ג מוח בינה בהוד ז"א:
תקיעה חלק ג' מפ"ג מוח דעת ביסוד ז"א:[17]

בתר"ת עוסקים בפרק השלישי של המוחין. הוא נמשך אל הכוחות הנמוכים יותר במבנה: חכמה לנצח, בינה להוד ודעת ליסוד. "נמוכים" פירושו קרובים יותר למסירה ולביצוע ביחס לראשית ההשגה. אין זו קביעה שהם מיותרים או חסרי ערך.

גם כאן שלוש חזרות משלימות שלושה חלקים. התקיעה הראשונה פועלת בקו ימין, התרועה בשמאל, והתקיעה האחרונה באמצע. כשמגיעים ליסוד, מתואר כוח הקישור והמסירה של ההארה.

בסיום שלושים הקולות אפשר לקרוא את המפה בלי ללכת לאיבוד: תשר"ת — חב"ד; תש"ת — חג"ת; תר"ת — נה"י. בכל סדר נשמרו שלושת הקווים

16. כתר שם טוב, הוספות, ב — כוונות התקיעות; פרי עץ חיים, שער השופר, פרק ד.

17. כתר שם טוב, הוספות, ב — כוונות התקיעות.

ושלושת שלבי ההשלמה. זהו ביאור סדר הטקסט, ולא טענה שכל הופעה של המספר שלוש בכל ספר מתכוונת למפה הזאת.[18]

תקיעות מוסף: מלכויות

לשון המקור

תקיעות דמעומד.
מלכיות.
תקיעה מתפשט בו פ"א מפת דנצח אמא:
שברים פ"א מפת דהוד אמא:
תרועה פ"א מפת דיסוד אמא:
תקיעה פ"א מפת דנצח אמא:
תקיעה פ"ב מפת דהוד אמא:
שברים פ"ב מפת דיסוד אמא:
תקיעה פ"ב מפת דנצח אמא:
תקיעה פ"ג מפת דהוד אמא:
תרועה פ"ג מפת דיסוד אמא:
תקיעה מתפשט בו מלכות דאמא:[19]

"מתפשט" מתאר כניסת הארה והתרחבותה בתוך המקבל. שלושת השמות נצח, הוד ויסוד של אימא מוכרים כעת כלבושי המוחין. בסוף נזכרת מלכות דאימא, המשלימה את הסדרה בבחינה העשירית. "דאימא" הוא בארמית: של אימא.

אולם כאן יש קושי ממשי בנוסח: הקיצור "מפת" אינו פתוח במקור שנבדק, ורצף מספרי הפרקים אינו סדיר לגמרי. גם שמות הקולות אינם תואמים בפשטות תבנית רגילה של עשרה קולות. לכן מובאות כל השורות כפי שנמסרו, אך אין לבנות מהן הוראת ביצוע מתוקנת על סמך ניחוש.

---

18. כתר שם טוב, הוספות, ב — כוונות התקיעות.

19. כתר שם טוב, הוספות, ב — כוונות התקיעות.

מה כן ברור? הכוונה עוסקת בהתפשטות בחינות נה"י דאימא ובמלכות דאימא המסיימת. מה לא הוכרע? הפירוש המדויק של הקיצור ושל כמה פרטים בסדר. הבנה אחראית מאפשרת להחזיק בשתי הידיעות האלה יחד.[20]

תקיעות מוסף: זכרונות ושופרות

לשון המקור

זכרונות.
תקיעה פ"א דחסד דנצח אמא בחסד נוק' דז"א:
שברים פ"א דגבורה דהוד אמא בגבורה דנוק':
תרועה פ"א דת"ת דיסוד אמא בת"ת דנוק':
תקיעה פ"ב דחסד דנצח אמא בחסד דנוק':
תקיעה פ"ב דגבורה דהוד אמא בגבורה דנוק':
שברים פ"ב דת"ת דיסוד אמא בת"ת דנוק':
תקיעה פ"ג דחסד דנצח אמא בחסד דנוק':
תקיעה פ"ג דגבורה דהוד אמא בגבורה דנוק':
תרועה פ"ג דת"ת דיסוד אמא בת"ת דנוק':
תקיעה מלכות דאמא מתפשט:
שופרות.
תקיעה פ"א דחכמה דנוק':
שברים פ"א דבינה דנוק':
תרועה פ"א דדעת דנוק':
תקיעה פ"ב דחכמה דנוק':
תקיעה פ"ב דבינה דנוק':
תרועה פ"ב דדעת דנוק':
תקיעה פ"ב דחכמה דנוק':
תקיעה פ"ג דבינה דנוק':
תרועה פ"ג דדעת דנוק':
תקיעה מלכות דאמא מתפשט:[21]

20. כתר שם טוב, הוספות, ב — כוונות התקיעות.
21. כתר שם טוב, הוספות, ב — כוונות התקיעות.

בזכרונות מתבארת כניסה אל חג"ת של הנוקבא: חסד שבנצח דאימא אל חסד דנוקבא; גבורה שבהוד אל גבורה; תפארת שביסוד אל תפארת. כלומר, גם בתוך כל אחד מלבושי אימא מזהים קו ואיכות פרטית. בכל חזרה משתנה מספר הפרק, ומלכות דאימא חותמת.

בשופרות נזכרים חכמה, בינה ודעת של הנוקבא. בהשוואה לזכרונות מתגלה מעבר מן המידות אל המוחין שלה. בשורה השביעית כתוב שוב "פ"ב דחכמה"; לפי ההקבלה היה צפוי "פ"ג". זהו תיקון אפשרי, לא נוסח שנמצא בידינו. גם חילופי שמות הקולות נשארים כפי שנדפסו.

את ההבחנה בין שתי יחידות המוסף חשוב לשמור: כאן מתוארת התפשטות בקולות. היחידה הבאה היא העלאה והתכללות באמצעות הפסוקים. חזרה על הכותרת "מלכויות" אינה תחילת אותה רשימה מחדש.[22]

פסוקי מלכויות — נה"י עולים לחג"ת

לשון המקור

מלכיות.
פ"א דנצח דנוק' שהוא חכמה דנצח דנוק' בפ"א דחסד ז"א תורה מצד ז"א:
פ"א דהוד נוק' שהוא בינה דהוד נוק' בפ"א דגבורה ז"א תורה מצידו:
פ"א דיסוד נוק' שהוא דעת דיסוד נוק' בפ"א ת"ת דז"א תורה מצידו:
פ"ב נצח נוק' שהוא חסד דנצח דנוק' בפ"ב דחסד ז"א כתובים מצד נוק':
פ"ב דהוד נוק' שהוא גבורה דהוד דנוק' בפ"ב גבורה ז"א כתובים מצדה:
פ"ב יסוד נוק' שהוא ת"ת דיסוד נוק' בפ"ב ת"ת ז"א:
פ"ג דנצח נוק' נצח דנצחה בפ"ג דחסד ז"א:
פ"ג דהוד נוק' דהוד דהודה בפ"ג דגבורה ז"א:
פ"ג דיסוד נוק' דיסוד דיסודה בפ"ג דת"ת ז"א:
לכן אומרים בפסוק זה יהי' ה' אחד שיהי' הזיווג עמה תמיד ביסודה ויהיה יה יה פב"פ ובתוך פסוק אחרון עטרת יסודה שהוא מלכות וזה ה' אלקינו לכוללה בתורה שבכתב ה' אחד מחב"ד חג"ת נה"י עטרת ת"ת ישראל נכלל תורה שבע"פ עם תורה שבכתב:[23]

22. כתר שם טוב, הוספות, ב — כוונות התקיעות.

23. כתר שם טוב, הוספות, ב — כוונות התקיעות.

הערת המקור מבהירה שכעת מדובר בכוונות הפסוקים. בשלושת הפסוקים הראשונים פרקי נה"י דנוקבא מתכללים בחג"ת דז"א לפי הקווים. נצח הולך לחסד, הוד לגבורה ויסוד לתפארת. אחר כך באים הפרקים השניים והשלישיים. תשע הבחינות מקבלות השלמה במלכות שבסיום.

"תורה", "כתובים" ו"נביאים" הם חלקי המקרא שמהם נאמרים הפסוקים. כאן יש להם גם שייכות לצדדים במבנה הרוחני. "תורה שבכתב" מקושרת לצד המשפיע, ו"תורה שבעל פה" לצד המלכות המקבלת ומגלה. ההתכללות אינה מחיקת ההבדל ביניהן, אלא חיבור.

המשפט האחרון מבאר את לשון האחדות שבפסוק המסיים ואת הכללת המלכות. "עטרת יסודה" היא בחינת המלכות שבקצה כוח הקישור שלה. "זיווג" מציין ייחוד והשפעה בין מדרגות. "פב"פ" פירושו פנים בפנים. הרצף "יה יה" נשמר כלשונו; לא הוכרע כאן פירוש כל אות שבו. השורה האחרונה צפופה במיוחד, ולכן הביאור נותן את מהלכה הברור ואינו ממציא סדר אותיות חלופי.[24]

פסוקי זכרונות — חג"ת עולים לחב"ד

לשון המקור

זכרונות.

פ"א דחסד נוק' בחכמה דז"א:

פ"א דגבורה נוק' בבינה דז"א:

פ"א דת"ת נוק' בדעת הדעת דז"א:

פ"ב דחסד נוק' בחסד החכמה דז"א כתובים דלאה:

פ"ב דגבורה נוק' בגבורה דבינה דז"א:

פ"ב דת"ת נוק' בת"ת דדעת ז"א:

פ"ג שהוא נצח דחסד נוק' בנצח דחכמה ז"א נביאים מצד נה"י דאמא המתפשטים שם:

פ"ג שהוא הוד גבורה נוק' בהוד בינה ז"א:

פ"ג שהוא יסוד ת"ת נוק' ביסוד דעת ז"א:

פסוק לכלול מלכות דיסוד דת"ת דנוק' בעטרת יסוד שבדעת דז"א:[25]

24. כתר שם טוב, הוספות, ב — כוונות התקיעות.

25. כתר שם טוב, הוספות, ב — כוונות התקיעות.

אותו היגיון מופיע בגובה הבא: חג"ת דנוקבא נכללים בחב"ד דז"א. חסד עולה לחכמה, גבורה לבינה ותפארת לדעת. בחלק האמצעי של כל ספירה עליונה נמצאות הבחינות חסד, גבורה ותפארת שלה; בחלק התחתון נצח, הוד ויסוד שלה. לכן "חסד החכמה" אינו שם של ספירה אחת־עשרה, אלא חסד שבתוך החכמה.

"כתובים דלאה" מציין שייכות של הפסוקים לבחינת לאה; "נה"י דאימא המתפשטים שם" מחזיר אותנו ללבושים שבאמצעותם מתקבלת ההארה. הפסוק האחרון כולל גם את הבחינה המסיימת, מלכות שביסוד. בדפוס כתוב רק "פסוק"; ההערה מציעה שנשמטה המילה "אחרון". השארנו את הנוסח, ופירשנו את תפקיד הסיום.[26]

פסוקי שופרות — חזרה אל אימא

לשון המקור

שופרות.

לכלול חב"ד דנוק' בנה"י דאמא שהם למעלה מחב"ד ז"א ולפי שיסוד דאמא סוד שופר שמשם יוצא הקולות נק' שופרות:

פ"א חכמה נוק' בפ"א דנצח אמא שהוא חכמה דנצח אמא:

פ"א בינה דנוק' בפ"א הוד אמא שהוא בינה דהוד אמא:

פ"א דעת נוק' בפ"א דיסוד אמא שהוא דעת דיסודה:

פ"ב דחכמה נוק' בפ"ב דנצח אמא שהוא חסד דנצחה:

פ"ב דבינה נוק' בפ"ב דהוד אמא שהוא דבורה דהודה:

פ"ב דדעת נוק' בפ"ב דיסוד אמא שהוא ת"ת דיסודה:

פ"ג חכמה דנוק' בפ"ג דנצח דאמא שהוא נצח דנצחה:

פ"ג בינה דנוק' בפ"ג דהוד דאמא שהוא נצח דהודה:

פ"ג דעת דנוק' בפ"ג דיסוד דאמא שהוא נצח דיסודה:

פסוק אחרון מלכות שביסוד דדעת דנוקבי' במלכות שביסוד דאמא:[27]

26. כתר שם טוב, הוספות, ב — כוונות התקיעות.

27. כתר שם טוב, הוספות, ב — כוונות התקיעות.

כאן חב"ד דנוקבא מתכללים בנה"י דאימא שמעל חב"ד דז"א. אין סתירה לכך שנה"י הם בדרך כלל החלק התחתון: נה"י של העליון יכולים להיות למעלה מראשו של התחתון. שוב חייבים לקרוא את שם בעל המדרגה.

המקור עצמו קושר את השופר ליסוד דאימא, שממנו יוצאים הקולות. בשלושת הפרקים נשמרת התאמה: חכמה לנצח, בינה להוד ודעת ליסוד. בפסוק האחרון המלכות שבסיום דעת הנוקבא נכללת במלכות שביסוד אימא.

בתעתיק מופיעה "דבורה" במקום שהמבנה מציע "גבורה". ובשני סעיפים אחרונים כתוב "נצח" גם בהוד וביסוד, במקום שההקבלה מציעה "הוד" ו"יסוד". אלו הצעות תיקון המבוססות על הסימטריה, והן טעונות בדיקת דפוס או כתב יד. המפה הכללית ברורה; שלוש המילים המסוימות אינן מתוקנות בשתיקה.

כך מסתיים נוסח הכוונות: לאחר הכנסת ההארה ובניין המקבל, מתוארת עלייתו אל שורש ההשפעה. אפשר כעת להבין מדוע השופר אינו מתואר רק כקול שמעורר רגש. הוא משתלב במפה של בניין, קבלה וייחוד.[28]

המקווה: ללמוד את השפה לפני החשבון

מקווה הוא מקום כינוס מים, והטבילה מכניסה את האדם כולו לתוכם. בכוונות שנלמד, כלי המקווה מקושר לבינה, והמים להארה הנכנסת בו. האדם מבקש לצאת ממצבו הקודם ולקבל חיות חדשה. "לידה" היא הדימוי למעבר הזה.

שם הוי"ה נכתב בארבע אותיות: י־ה־ו־ה. אהי"ה בארבע: א־ה־י־ה. "שם פשוט" הוא האותיות האלה עצמן. "מילוי" הוא כתיבת שמות האותיות: למשל, י נכתבת יוד. מילוי הה"א יכול להיכתב הי, הא או הה; ההבדלים משנים את חשבון האותיות ואת המשמעות הקבלית המיוחסת לנוסח.

גימטרייה היא חישוב ערכי האותיות. א עד ט שוות 1 עד 9; י שווה 10, כ 20, ל 30, מ 40, נ 50, ס 60, ע 70, פ 80, צ 90; ק 100, ר 200, ש 300 ות 400. אות סופית שווה כאן לאות הרגילה. אין צורך לנחש: נחשב את הדוגמאות החשובות בפירוט.

28. כתר שם טוב, הוספות, ב — כוונות התקיעות.

המספר אינו מוכיח לבדו את הרעיון הרוחני. הוא רמז בתוך מסורת שמזהה את השם והמדרגה. שני דברים בעלי אותו מספר אינם נעשים זהים בכל תכונותיהם. נלמד גם מה נספר וגם מדוע המקור מקשר בין העניינים.[29]

ע"ב, ס"ג, מ"ה וב"ן — החשבון פתוח

ארבעת המילויים של הוי"ה נכתבים כך:

ע"ב: יוד הי ויו הי. החשבון: 72 = 15 + 22 + 15 + 20.

ס"ג: יוד הי ואו הי. החשבון: 63 = 15 + 13 + 15 + 20.

מ"ה: יוד הא ואו הא. החשבון: 45 = 6 + 13 + 6 + 20.

ב"ן: יוד הה וו הה. החשבון: 52 = 10 + 12 + 10 + 20.

אלו אינם ארבעה שמות של אלים, אלא ארבע דרכי מילוי של אותו שם. עכשיו נספור את האות י המופיעה בכתיב המלא: בע"ב ארבע, בס"ג שלוש, במ"ה אחת ובב"ן אחת. יחד תשע יודין, שערכן 90. גם מים: מ 40 + י 10 + ם 40 = 90.

אהי"ה במילוי ההין נכתב אלף הה יוד הה: 151 = 10 + 20 + 10 + 111. מקוה: מ 40 + ק 100 + ו 6 + ה 5 = 151. במילוי יודין נכתב אלף הי יוד הי, וסכומו 161; במילוי אלפין אלף הא יוד הא, וסכומו 143. קנ"א, קס"א וקמ"ג הם שמות המספרים האלה באותיות עבריות.

מכאן שתי ההבחנות הנחוצות: כלי המקווה נרמז ב־151 של אהי"ה במילוי ההין; המים נרמזים בתשע יודין שבמילויי הוי"ה. בהמשך נראה גם ש־40 סאה נרמזות בארבע היודין של מילוי ע"ב.[30]

האריז"ל: הנחל, המים וכבוד שבת

לשון המקור

> כונת הטבילה של ע"ש הנה אחר שנכנסת תוך מי הים או הנהר או המקוה קודם שתטבול תכוין כי המקוה הוא סוד שם אהי"ה דההין העולה בגי' קנ"א כמנין מקוה כי שם מתקבצים כל שמות אהי"ה היותר עליונים ממנו כמ"ש ואח"כ תכוין להמשיך במקוה הזה את הנחל העליון והוא ד' הויו' עסמ"ב וג' אהיה דיודין ודאלפין ודההין כי כאשר הם פשוטים יש אות יוד א' בכל שם

29. שער הכוונות, דרושי סדר שבת, דרוש א — כוונת הטבילה; כתר שם טוב, חלק ראשון, ב — כוונת המקוה.

30. שער הכוונות, דרושי סדר שבת, דרוש א — כוונת הטבילה; כתר שם טוב, חלק ראשון, ב — כוונת המקוה.

מהם ונמצא שהם ז' יודין בז' השמות האלו. וכבר ידעת כי ז' שמות אלו הם סוד שבעה שמות של שבת בסוד שבעה אותיות של אהיה יה"ו הנז' בר"מ בפ' יתרו וצריך לכוין כי בפשוטים יש בהם שבעה יודין פשוטים אבל תכוין ג"כ במלוייהם ותוסיף עליהם שם י"ה כי הוא סוד השבת והרי הם ח' יודין שהם בגי' נ"ל מנח"ל ועם כללות הח' יודין עצמם הרי נח"ל ואח"כ תכוין לכלול כללו' היודין בעצמם ובכללותם כנז' והם ב' כללים ותצרפם עם נח"ל ויהיה בגי' מי"ם והרי נמשכו המי' לתוך המקוה אח"כ תכוין שכל זה יהיה לכבוד שבת והוא כי הלא בח' שמות הנ"ל שהם ד' הויות וג' אהיה ושם י"ה יש בהם ל' אותיו' וזהו ל' של לכבוד וכשתוסיף ב' כוללים שהם כללות הז' שמות וכללות שם י"ה יעלו במספר כבוד ומספר כל ח' השמות הנ"ל עצמן הם בגי' שבת וכשתעלה מן המים תאמר אם תשיב משבת רגליך:[31]

זו תחילת יחידת כוונת הטבילה של ערב שבת בשער הכוונות. המקור אינו מתחיל בספירת טבילות, אלא בזיהוי המקווה ככלי ובהמשכת "הנחל העליון" לתוכו. הנחל הוא משל לרציפות ההשפעה ממקור גבוה.

ארבע הוויות ושלושה שמות אהי"ה הם שבעה שמות. כאשר מתבוננים בצורתם הפשוטה יש בכל אחד י אחת. מצרפים גם י של שם י"ה: שמונה יודין שוות 80, כנגד נ"ל של נחל. מצרפים את מניין היודין עצמן, שמונה, ומקבלים 88 — נחל. שני "כוללים" נוספים נותנים 90 — מים. "כולל" הוא ספירת קבוצה כיחידה נוספת לפי דרך הרמז שהמקור מורה עליה. אין מוסיפים מספר בלי שהטקסט מסביר מה הוא מונה.

"לכבוד שבת" מתפרש בשתי ספירות שונות. בשמות הפשוטים יש 30 אותיות: ארבע הוויות — 16; שלושה אהי"ה — 12; י"ה — 2. זהו ל'. בתוספת שני כוללים מתקבל 32, כבוד. ואילו הערכים המלאים הם 232 לארבע ההוויות, 455 לשלושת מילויי אהי"ה, ועוד 15 לי"ה: יחד 702, שבת.

הפסוק שבסיום, "אם תשיב משבת רגליך", מחבר את הכוונה לכבוד השבת. חשוב להבחין: ספירת האותיות הפשוטות נותנת 30, וחשבון ערכי המילויים נותן 702. ערבוב שתי הספירות גורם לטעות.[32]

31. שער הכוונות, דרושי סדר שבת, דרוש א — כוונת הטבילה; פרי עץ חיים, שער השבת, פרק ד.

32. שער הכוונות, דרושי סדר שבת, דרוש א — כוונת הטבילה; פרי עץ חיים, שער השבת, פרק ד.

שתי טבילות: לפשוט ולקבל

לשון המקור

> כונה אחרת דע כי צריך האדם לטבול ב' טבילות זו אחר זו והא' היא להפשיט בגדי החול של הנפש והב' היא לכבוד שבת לקבל התוס' ובא' תכוין לשם אהיה דמלוי יודין שהוא בגי' מקו"ה. ובב' תכוין לב' שמות אהי"ה יה"ו הנז' בר"מ בפ' יתרו ולז' שמות היוצאים מז' אותיותיהם שהם אלו ידוד. ידוד בנקו"ד אלקים. מצפץ. י"ה אדני. אל. מצפץ. אלקים כי כל אלו השמות הם סוד קדושת השבת ותכוין כי באלו השמות יש ה' יודין הרי חמשים וב' השמות של אהי"ה יה"ו העיקרי' הם בגי' מ"ב הרי הכל בגי' במים ובהעלותך מהטבילה הב' תכוין אל ד' הויות עסמ"ב ולג' אהי"ה דיודין דההין ודאלפין כי כולם בגי' תרפ"ז ותוסיף עליהם שם י"ה והרי הכל בגי' שבת כי סוד שבת הוא עלית זו"ן באו"א ואז הם סוד שם י"ה וכשתעלה מהטבילה אל תנגב עצמך במטפחת כי מימי שבת צריך הגוף שישאב אותם:[33]

"בגדי החול של הנפש" הם דרכי הקבלה והעיסוק המתאימות לימי המעשה. הטבילה הראשונה מתפרשת כהסרתן; השנייה כקבלת תוספת קדושת שבת. במשל פשוט: כדי לקבל אופן חדש של חיים, לא די להוסיף עוד דבר על אותו הרגל — יש גם לפנות מקום.

בשורה על הטבילה הראשונה כתוב בתעתיק "מילוי יודין" שגימטרייתו מקווה. החשבון אינו מתאים: מילוי יודין הוא 161. מילוי ההין הוא 151, כפי שנאמר בפסקה הקודמת והבאה וכפי שכתוב בפרי עץ חיים. לכן יש כאן בסיס ברור לזהות שיבוש נוסח. הציטוט נשמר, והביאור מתקן בגלוי: בכוונה זו מדובר במילוי ההין.

שבעת השמות המנויים בהמשך נקראים "מרגלאן" — מרגליות. שני השמות היסודיים אהי"ה ויה"ו כוללים יחד שבע אותיות וערכם 42. בחמש היודין שבשבעת השמות יש 50; יחד 92, במים. בעת העלייה מצרפים שוב 687 ועוד 15, ומקבלים 702, שבת.

"עליית זו"ן באו"א" פירושה שז"א ונוקבא מתעלים אל אבא ואימא, מקור המוחין. ההוראה שבסיום על אי־ניגוב נמסרת כאן כחלק מלשון המנהג

---

33. שער הכוונות, דרושי סדר שבת, דרוש א — כוונת הטבילה; פרי עץ חיים, שער השבת, פרק ד.

המתואר במקור; עניינה רצון לקלוט את מימי השבת. אין צורך להפוך פרט זה להגדרה של עצם הכוונה.[34]

הכלי והמים — שני תפקידים בתוך מעשה אחד

לשון המקור

> כונה ג' יכוין כי המקוה בעצמו שהוא הכלי הוא אהי"ה דההין שהוא בגי' מקו"ה וז"ס כלי ומלבוש אל שמות ההויה שבתוכו שהם בחי' המים והם סוד ד' הויות עסמ"ב ובהם ט' יודין כמנין מים ולפי שד' הויות אלו שהם סוד המים שרשם היא הויה הא' של ע"ב שהיא בחכמה וכתיב כולם בחכמ' עשית. וגם כי עיקר המים הם במידת החסד שעולה בגי' ע"ב ולכן היו המים שבמקוה מ' סאה כנגד הד' יודין של הויה דע"ב כי היא העיקרית:[35]

כאן המקור אומר במפורש: המקווה ככלי הוא אהי"ה במילוי ההין. שמות הוי"ה שבתוכו הם המים. הבינה מעניקה מקום והגדרה לקבלת ההארה; החכמה היא שורש ההארה הנמשכת. לכן המקווה מכיל, והמים ממלאים.

"כולם בחכמה עשית" מפנה לשורש בחכמה. "חסד" שווה 72: ח 8 + ס 60 + ד 4. זו הזיקה למילוי ע"ב, שערכו 72. ארבע היודין שלו שוות 40, ולכן נרמזים בו ארבעים סאה. ההקבלה אינה חישוב של נפח מתוך אותיות, אלא ביאור פנימי לשיעור המים שהמקור מכיר.

זכרו את ההבחנה הזו כשנגיע לבעש"ט: הוא משתמש כבר בתחילת נוסחו באותם חשבונות של 151, תשע יודין וארבע יודין. החידוש שנחפש אינו עצם השימוש בשם אהי"ה או הקישור בין מים לחסד.[36]

רוח חדשה ושבע המרגליות

לשון המקור

> גם צריך שיטבול ויכוין להסיר ולהפשי' מעליו הרוח שהיה שורה עליו בימי החול וישרה עליו עתה רוח מן הבריאה וזה ע"י אהי"ה דההין שהוא בגי' מקו"ה. גם יכוין אל ב' שמות אהי"ה יה"ו שסודם בעולם הבריאה אשר מהם יוצאים ז' מרגלאן שהם ז' שמות אחרים הנז' בפ' יתרו בס"ה בר"מ וכבר ביארנו למעלה והם עולים בגי' תתמ"ט ועם קנ"א של המקוה דאהיה דההין

---

34. שער הכוונות, דרושי סדר שבת, דרוש א — כוונת הטבילה; פרי עץ חיים, שער השבת, פרק ד.

35. שער הכוונות, דרושי סדר שבת, דרוש א — כוונת הטבילה; כתר שם טוב, חלק ראשון, ב — כוונת המקוה.

36. שער הכוונות, דרושי סדר שבת, דרוש א — כוונת הטבילה; כתר שם טוב, חלק ראשון, ב — כוונת המקוה.

הרי הכל אלף והם סוד אלף עלמין של אורות היוצאים מן הבינ' ומאירי' למטה ויכוין לקבל גם הוא הארה מהם. גם ראוי לאדם לטעום כל התבשילין שמבשל בע"ש לכבוד השבת כי הוא דוגמת האדם המכין סעודה למלך וטועם התבשילין אם הם טובים ואם חסרין איזה תבלין כדי שיתקנם או כדי שיבשל תבשילים אחרים. וכ"ז הוראה שמקבל האורח בסבר פ"י וז"ס טועמיה חיים זכו שתקנו בתפי' מוסף דשבת המתחי' תכנת שבת רצית קרבנותי' כו' כי כל הטועם התבשילין של שבת מע"ש זוכה לחיים עליונים: [37]

"בריאה" כאן היא מדרגה בסדר העולמות. אצילות, בריאה, יצירה ועשייה הם ארבעה אופני גילוי והסתרה; אין אלה ארבעה כוכבי לכת. במעבר המתואר האדם מבקש לקבל רוח ממדרגה גבוהה מאופן חיותו בחול.

אפשר לבדוק גם את החשבון האחרון. שבעת השמות שנמנו קודם ערכם: 26, 26, 300, 80, 31, 300, 86. יחד 849. מצפ"ץ הוא 300; י"ה אדנ"י הוא 80 = 65 + 15. בתוספת 151 של מקווה מתקבל 1000. "אלף עלמין" הם אלף עולמות בלשון המקור, כלומר ריבוי מדרגות ההארה היוצאות מן הבינה, ולא ספירה אסטרונומית.

המקור מסיים בטעימת תבשילי השבת. הבאנו גם את הסיום כדי לא לחתוך את יחידת המקור: הטעימה מדומה להכנת סעודה למלך ובדיקת התאמת המאכלים. היא מחברת את ההכנה הפנימית לכבוד שבת במעשה. זהו סיום ההקשר של ערב שבת, ולא טבילה נוספת.

עד כאן סדר אחד הכולל כמה כוונות. פרי עץ חיים מוסר גם הבחנות נוספות בין צרכים וזמנים. לכן הביטוי "כוונת האריז"ל" אינו שם של נוסחה יחידה המשמשת בכל טבילה.[38]

הבעש"ט: המים והלב באותה כוונה

לשון המקור

מקודם יכוון סוד הנזכר בגמרא שש מעלות במקואות, ועל פי סוד כזה: יה"ו חסד, יו"ה נצח, הו"י גבורה, הי"ו הוד, וי"ה ת"ת, וה"י יסוד, [והם השמות הכתובים בכוונת הלולב, כמ"ש האריז"ל טעמם ונימוקם שם בכוונת

37. שער הכוונות, דרושי סדר שבת, דרוש א — כוונת הטבילה; פרי עץ חיים, שער השבת, פרק ד.

38. שער הכוונות, דרושי סדר שבת, דרוש א — כוונת הטבילה; פרי עץ חיים, שער השבת, פרק ד.

הלולב]. והמים שבמקוה הם ט' יודין דע"ב ס"ג מ"ה ב"ן גימטריא מים, וכולם נמשכין משם ע"ב, שהוא הראשון שהוא חסד גי' ע"ב, והוא בחי' מים, לכן הם מ' סאה נגד ד' יודין דע"ב. גם מקוה גי' קנ"א, כמנין אהי"ה במילוי ההי"ן, שהוא בסוד הבינה, שהוא בית קיבול לקס"א קמ"ג.[39]

הבעל שם טוב, רבי ישראל, הוא הדמות שממנה צמחה תנועת החסידות. כתר שם טוב הוא קובץ מסורות מתורתו. הנוסח הארוך של כוונת המקווה מסתיים בהצהרת המעתיק שהעתיק מדבריו. זהו ייחוס מפורש במסורת הספרותית; אין משמעותו שנבדק כאן כתב ידו של הבעש"ט.

נביא את כל גוף הכוונה, פסקה אחר פסקה. בספר יש בסוגריים גם תוספות וחילופי נוסח, והם נשמרים בתוך הציטוט. הפתיחה מדברת על שש מעלות במקוואות; המקור המצוין בהערות הוא משנה מקוואות א, א. אין הכוונה לשישה גבהים פיזיים בתוך הבריכה, אלא לקישור של שש בחינות לשש המידות.

שלוש האותיות יה"ו ניתנות לסידור בשישה צירופים. הנוסח ממפה אותם: יה"ו לחסד; יו"ה לנצח; הו"י לגבורה; הי"ו להוד; וי"ה לתפארת; והי" ליסוד. בכל צירוף אותן אותיות, אך סדרן משתנה. צירוף הוא סדר האותיות; מילוי, שלמדנו קודם, הוא כתיבת שמות האותיות. אלו שתי פעולות שונות.

בהמשך חוזרים החשבונות המוכרים: תשע יודין = מים; ארבע יודין של ע"ב = ארבעים; אהי"ה במילוי ההין = מקווה. "בית קיבול לקס"א קמ"ג" פירושו שמילוי 151 מקבל ממדרגות אהי"ה שחשבונן 161 ו־143. כך אותה מערכת יכולה להיות כלי ביחס למעלה ממנה.[40]

לשבור את ההרגל ולבנות את המידות

לשון המקור

והנה בנין הגוף הוא ע"י שם קנ"א, <כמ"ש> [כמבואר בכתבי] האריז"ל [בכוונת ליל הוש"ר], והגוף [הנגוף] הוא כלי חרס ואין לו טהרה במקוה, כי כלי חרס שבירתן זהו טהרתן. והענין הוא שקודם כניסתו למקוה צריך לשבור לבו בקרבו, ומקבל עליו עול מלכות שמים לעזוב פשעיו, ומעתה מוכן לעבוד באהבה חסד, ויראה גבורה, בכדי שיוכל השי"ת להתפאר,

39. כתר שם טוב, חלק ראשון, ב — כוונת המקוה.

40. כתר שם טוב, חלק ראשון, ב — כוונת המקוה.

תפארת, בו, כמ"ש [הכתוב] ישראל אשר בך אתפאר, וימסור א"ע על קדושתו, ועי"ז ינוצח, נצח, <החטא> [הס"א] בבטחונו בהש"י שישיב את נדחו, וצריך להודות, הוד, לו שניצול ממצולת ים, ואז הוא נכלל בכלל צדיק יסוד עולם, ואז עי"ז יתגדל ויוכר כבוד מלכותו, מלכות, <ש"ש> [ית"ש וית'] לעולם ועד.[41]

הדימוי ל"כלי חרס" אינו קביעה הלכתית שגוף האדם הוא כלי חרס. הוא דורש מן האדם שלא להסתפק במעשה חיצוני: כלי שאינו משתנה בפנימיותו אינו מבטא את ההתחדשות המבוקשת. "שבירת הלב" היא הסרת העקשנות להמשיך בפשע, וקבלת מלכות שמים.

מכאן נבנות המידות אחת לאחת. חסד — לעבוד באהבה; גבורה — ביראה; תפארת — לחיות כך שכבוד שמים יתגלה באמצעות האדם. נצח — להתמסר ולהתגבר בביטחון שה' ישיב את הנידח. הוד — להודות שההצלה באה מאת ה'. יסוד — להיכלל בכוח הצדיק המחבר; מלכות — שכבוד מלכותו יוכר בעולם.

הנוסח אינו אומר "עזוב את הכוונות ועשה רק עבודה שבלב". הוא משלב את העבודה המוסרית בתוך אותה כוונה הכוללת שמות ומספרים. לכן אין לבנות כאן ניגוד בין אריז"ל "טכני" לבעש"ט "רגשי". שני הצדדים משתמשים בשפה קבלית; כאן מפורשת במיוחד התביעה שהטבילה תשנה את יחס האדם לעבודתו.[42]

גג, כתלים וקרקע: מחשבה, קול ודיבור

לשון המקור

ועוד יכוין בהיותו במקוה, כי שם אדנ"י, מלכות, הוא סוד הדיבור, ושם הוי' הוא ז"א, סוד הקול, ושם אהי"ה סוד המחשבה. ובמקוה הגג של המקוה נגד שם אהי', והד' רוחות של המקוה נגד ד' אותיות הוי', וקרקעית המקוה נגד שם אדני, והג' שמות [הנ"ל] הם גי' יב"ק, הוא סוד יחוד ברכה קדושה. ויכוין שנכנס לבקש מהשי"ת טהרה וקדושה למחשבתו ולקולו ולדיבורו, ואז ע"י כוונת הנ"ל אף שבע יפול צדיק וקם, אף אם ירד שבע מעלות

41. כתר שם טוב, חלק ראשון, ב — כוונת המקוה.

42. כתר שם טוב, חלק ראשון, ב — כוונת המקוה.

> אחורנית ירפאהו הש"י, ויכרות ברית חדש אשר לא תופר, ואז יאיר על נשמתו קומה הרוחניות, אותיות מקוה.[43]

כאן המקווה כולו נעשה תמונת התכוונות: הגג כנגד אהי"ה ומחשבה; ארבע הרוחות כנגד ארבע אותיות הוי"ה וקול; הקרקע כנגד אדנ"י ודיבור. אין צורך להבין שהבטון עצמו הוא שם אלוקי במובן גשמי. הנוסח מלמד להתבונן במרחב הטבילה כמבטא סדר של מקור, המשכה וגילוי.

מחשבה היא התוכן הפנימי; קול הוא כוח ההבעה עוד לפני פירוטו במילים; דיבור מחלק את הקול למילים מוגדרות. זו גם בקשה לטהרה בכל השלבים: מה שאני חושב, איך אני מבטא, ומה אני אומר בפועל.

אהי"ה שווה 21, הוי"ה 26 ואדנ"י 65. יחד 112 — יב"ק. "ייחוד, ברכה, קדושה" הן ראשי תיבות יב"ק, המפרשות את מטרת החיבור. "קומה" ו"מקוה" הן אותן אותיות בסדר אחר; הקימה לאחר הנפילה נקשרת לבניין קומה רוחנית חדשה.

"שבע יפול צדיק וקם" מביע אפשרות של התחדשות לאחר ירידה. אין זה רישיון לחטוא; הפסקה הקודמת דורשת במפורש לעזוב את הפשעים. התקווה והתשובה פועלות כאן יחד.[44]

סאה, קב ולוג — שלוש יחידות, שלושה חשבונות

לשון המקור

> סאה גי' אדני, ס"ה, וא' שבסאה הוא סוד חכמה שהוא י' ראשונה דשם הוי', י' במילוי כזה יו"ד מרמז הו' לששה קבין שבסאה, ר"ל לו' מעלות שבמקוה כנ"ל, ששורש מילוים דע"ב ס"ג מ"ה גי' ק"ב, ו' פעמים ק"ב גי' ברית, לתקן הפגם של הברית קודש, וד' של מילוי יו"ד רומז לד' לוגין, כי יה"ו במילוי אלפין גי' לוג. ועי"ז יזכה לעבודת הש"י.[45]

סאה, קב ולוג הם שמות מידות נפח: בסאה שישה קבין, ובקב ארבעה לוגין. הנוסח דורש את האות ו שבמילוי יוד כנגד שש, ואת ד כנגד ארבע. אלה רמזים בתוך היחס בין המידות.

---

43. כתר שם טוב, חלק ראשון, ב — כוונת המקוה.

44. כתר שם טוב, חלק ראשון, ב — כוונת המקוה.

45. כתר שם טוב, חלק ראשון, ב — כוונת המקוה.

יש כאן דיוק קטן ומכריע: המילה סאה כולה שווה 66, לא 65. ס"ה שווה 65, כמו אדנ"י, ואילו האל"ף מוסברת בנפרד כרמז לחכמה. כך קוראים את המשפט הקצר "סאה גי' אדני, ס"ה, וא' שבסאה" בלי לייצר חשבון שגוי.

"מילוי" כאן מתייחס לאותיות הנוספות, בלי ארבע האותיות הפשוטות של הוי"ה. לכן מחסרים 26 מכל שם: 72 פחות 46 = 26; 63 פחות 37 = 26; 45 פחות 19 = 26. יחד 102, ק"ב. מכפילים בשישה קבין: 612, ברית. אין להוסיף כאן ב"ן, מפני שהמקור מונה רק ע"ב, ס"ג ומ"ה.

יה"ו במילוי אלפין נכתב יוד הא ואו: 39 = 13 + 6 + 20. גם לוג: ל 30 + ו 6 + ג 39 = 3. החשבונות נקשרים לתיקון הברית ולהכנת האדם לעבודת ה'. הכוונה המוסרית מעניקה הקשר לחשבון האותיות.[46]

מ"י וי"ם, אגל"א ואל"ד — מהי המתקה?

לשון המקור

> ויאמר פסוק זה עם הכונה, מקוה ישראל ה' מושיעו בעת צרה, ויכוין ר"ת מקוה ישראל הוא מי, הוי' מושיעו הוא ר"ת ים, שה"ס השכינה [שממנה מתגלים הדינים בעוה"ז, ומיתוק הדינים הוא ע"י שמעלה אותם לשרשם שהוא יסוד הבינה], שממנה מתערין הדינים שבה שם אל"ף ה"ה יו"ד ה"ה כנ"ל שהוא גי' מקוה, ושם נמתקים בסוד הלידה ע"י המים שבמקוה, דהיינו ט' יודין דע"ב ס"ג מ"ה ב"ן שעולים גי' צ' כמנין מים, ועל ידי ד' יודין דע"ב שהם מ' סאה. כי גילוי הגבורות הוא סוד שם אגל"א, ר"ל שמתגלים הה' גבורות שהם שורש כל הגבורות, ומתגלים בשכינה תתאה, סוד אדנ"י, אמנם כשמתעלים הגבורות לשרשם, שהוא סוד מ"י שנק' בינה, ונמתקים שם בסוד הלידה חדשה, נרמז שם הנ"ל שמספרו אל"ד. לכן יכוון כששוחה ראשו לתוך המים לטבול, <יכוין> בשם אהי"ה אל"ד בשילוב כזה אאהליד"ה.[47]

"מקוה ישראל ה' מושיעו בעת צרה" הוא צירוף של לשונות משני פסוקים בירמיהו, יד, ח ויז, יג; אין זה פסוק אחד כלשונו. ראשי "מקוה ישראל" הם מ"י, וראשי שם הוי"ה ו"מושיעו" הם י"ם. אלה אותן אותיות בסדר הפוך. מ"י מציין כאן את הבינה, וי"ם את השכינה, בחינת המלכות.

---

46. כתר שם טוב, חלק ראשון, ב — כוונת המקוה.

47. כתר שם טוב, חלק ראשון, ב — כוונת המקוה.

כשהדין מתגלה רק כהגבלה, האדם חווה צרה. העלאתו לשורש פירושה הכללתו במקור רחב יותר, שבו אפשר לגלות את מטרתו המיטיבה. "המתקה" היא שינוי האופן שבו הדין מתקבל ונמשך מן המקור. הלידה מחדש מדגישה שהיציאה מן המקווה מבקשת לפתוח אפשרות חדשה של חיים.

אגל"א נוצר מראשי המילים "אתה גבור לעולם אדני" שבתפילת העמידה. המקור קורא להן "פסוק", אך זהו נוסח תפילה. א וג יחד שוות ד: 4 = 3 + 1. בצירוף עם ל וא מתקבלות אותיות אל"ד. אגל"א ואל"ד שוות שתיהן 35. המספר נשמר, בעוד צורת הופעתו משתנה: הגבורה נקשרת לסוד הלידה.

השילוב המפורש כאן הוא של אהי"ה הפשוט עם אל"ד: א־א־ה־ל־י־ד־ה. נוטלים לסירוגין אות מאהי"ה ואות מאל"ד, ומסיימים בה"א האחרונה. ערך שתי הקבוצות 56 = 35 + 21; גם טבילה שווה 56. העובדה הזאת חשובה להשוואה: בנוסח הארוך המיוחס לבעש"ט מופיע דווקא גם השם הפשוט.[48]

ארבעת השמות: קומה שלמה

לשון המקור

> ועוד יכוין ויצייר אלו הד' שמות בהיותו בתוך המקוה כזה, אל"ד אהי"ה הוי"ה אדנ"י, ויכוין הא' משם אל"ד רומז לכתר עליון שהוא אלף, אותיות פל"א, ול' רומז לג' קוין, קו ימין חכמה חסד נצח, קו שמאל בינה גבורה הוד, קו אמצעי דעת תפארת יסוד, וד' רומזת למל', סוד אדני.
> ע"כ העתקתי אות באות מדברי <קדש של> [האלהי] הבעש"ט זלה"ה.[49]

הפסקה האחרונה מציירת ארבעה שמות: אל"ד, אהי"ה, הוי"ה ואדנ"י. שלושת האחרונים כבר מוכרים כמחשבה, קול ודיבור. אל"ד מרחיב את ההתבוננות לראשית המבנה כולו.

האל"ף קשורה לכתר ול"פלא", אותן אותיות בסדר אחר: השורש שמעל להשגה המפורטת. הלמ"ד רומזת לשלושה קווים. במבט מפורט, הימין כולל חכמה, חסד ונצח; השמאל בינה, גבורה והוד; האמצע דעת, תפארת ויסוד. הדל"ת רומזת למלכות.

הנוסח מסיים בכך שהמעתיק העתיק מדברי הבעש"ט. הבאנו את הצהרתו בתוך יחידת המקור, אך הבדל נשאר בין עדות ספרותית זו לבין בדיקת כתב

---

48. כתר שם טוב, חלק ראשון, ב — כוונת המקוה.

49. כתר שם טוב, חלק ראשון, ב — כוונת המקוה.

יד מקורי. המשמעות הלימודית ברורה: מהלב הנשבר, דרך תיקון המידות והטהרה במחשבה, קול ודיבור, עד לכוונה הכוללת את סדר הקומה.[50]

נוסח נוסף: חמש הטבילות

לשון המקור

> כשבא אל המקוה יכוין שהמקוה הוא שם קנ"א דהיינו אהי"ה במלוי ההי"ן כזה אל"ף ה"ה יו"ד ה"ה גמטריא קנ"א כמנין מקו"ה ועיקר יכוין שהמקוה התחתונה שאנו טובלים בו הוא בעצמו שם קנ"א ע"י השתלשלו' ויטבול פעם א' ויכוין שם קנ"א כנ"ל בשעת שהוא תחת המים ואח"כ יכוין שם אגל"א שהוא שם הגבורות היוצא מר"ת הפסוק אתה גבור לעולם אדנ-י ויטבול פעם ב' ויכוין שם הנ"ל ואח"כ יכוין שם אל"ד ויכוין שמשם אגל"א נעשה מא"ג ד' ונעשה שם אל"ד ויטבול פעם ג' ויכוין שם הנ"ל ואח"כ יטבול פעם ד' בשעה שיהא ראשו תחת המים ישלוב השני שמות אהי"ה ואל"ד כזה אלף א ה ה ל יוד ה ד ד ויכוין את הדבר שמתפללי' עבורו שהוא בתוך השם הזה הוא נמתק שיעלה אותו כנז"ל ויטבול פעם ה' וישלב את השם אהי"ה פשוט עם השם אל"ד פשוט כזה א א ה ל י ד ה ויכוין להעלות הדבר שמתפלל אל מדרי' עליונה של הבינה ואז נעשה הכל חסד ורחמים גמורי'.[51]

זהו כל נוסח חמש הטבילות שנדפס בהוספות לכתר שם טוב, בהעתקה מפרי הארץ. הוא אינו רק קיצור של הנוסח הארוך: יש בו סדר טבילות ובקשה מסוימת שהאדם נושא בתפילתו.

בראשונה מתכוונים שהמקווה התחתון קשור לשם קנ"א באמצעות "השתלשלות" — סדר התהוות ממדרגה למדרגה. בשנייה מתבוננים באגל"א, בגבורה כפי שהיא מופיעה. בשלישית באל"ד, לאחר שינוי הצירוף שנלמד קודם. ברביעית משלבים אל"ד באהי"ה המלא ומכלילים שם את העניין שעליו מתפללים. בחמישית משלבים אל"ד באהי"ה הפשוט ומעלים את העניין למדרגה עליונה של בינה.

הנוסח כולל אפוא גם מילוי וגם שם פשוט. אין לומר שהבעש"ט דחה את השם הפשוט. בפנים ניתנות לשני האופנים פעולות בתוך מהלך אחד. גם אין כאן

---

50. כתר שם טוב, חלק ראשון, ב — כוונת המקוה.

51. כתר שם טוב, הוספות, א — חמש הטבילות; פרי הארץ, פרשת לך לך — כוונת המקוה.

נוסחה המבטיחה שהתוצאה המבוקשת תתרחש בזמן מסוים; אלו לשונות של תפילה והמתקה.

רצף האותיות של הטבילה הרביעית משובש בתעתיק שנבדק. נציג מיד את שלושת העדים בנפרד. בטבילה החמישית התעתיק הזה נותן שתי אלפין בראש השילוב; בתעתיק פרי הארץ שנבדק חסרה אחת. שמירת הפרטים האלה נחוצה לבירור של כוונה העוסקת דווקא באותיות.[52]

אות אחת במקום אחר: שלושת נוסחי השילוב

בהוספות לכתר שם טוב, בטבילה הרביעית: אלף א ה ה ל יוד ה ד ד. כך נקרא בתעתיק; אין הוא מציג בצורה נקייה את מילוי אהי"ה הנדרש במשפט.

בציטוט הסידור עם דא"ח: אלף א הה ל יוד הה ד. כאן מילוי אהי"ה אלף–הה–יוד–הה נשאר בשלמותו, ואותיות אל"ד משולבות בו. האל"ף לאחר מילוי אל"ף, הלמ"ד לאחר מילוי הה"א הראשונה, והדל"ת לאחר מילוי הה"א האחרונה.

בתעתיק פרי הארץ: אלף א ה ה ל יוד ד ה ה. כאן הדל"ת נמצאת לפני מילוי הה"א האחרונה. בהצגה מקובצת: אלף א הה ל יוד ד הה. זהו הבדל בסדר, גם אם סכום האותיות אינו משתנה.

לשם הבנת דברי הסידור נלך לפי הנוסח המצוטט ממנו, ולא נבנה נוסח מעורב משלוש הגרסאות. כשמבקשים לדעת מה בדיוק לכוון בסדר מסוים, נדרשת הכרעה על פי עד נוסח מוסמך. בטבלת ההשוואה שלנו כל עד נשאר במקומו.[53]

ההבדל שבסידור עם דא"ח: פשוט ומלא

לשון המקור

> להבין כללות כוונות המקוה, הנה בתיקון ליל שבועות להאר"י ז"ל נזכר כללות הכוונה בשילוב שם אהיה פשוט בלתי מילוי ע"ש אבל בכוונת המקוה שנדפס בשם הבעל שם טוב ז"ל נדפס שם אהיה עם המילוי שלו והוא זה אלף א הה ל יוד הה ד נמצא שם אלד הוא בשילוב מילוי דאהי"ה על דרך הזה האל"ף דאל"ד ממילוי דאל"ף, ומילוי דה"ה ל', ומילוי דה"ה

52. כתר שם טוב, הוספות, א — חמש הטבילות; פרי הארץ, פרשת לך לך — כוונת המקוה.

53. כתר שם טוב, הוספות, א — חמש הטבילות; פרי הארץ, פרשת לך לך — כוונת המקוה; סידור עם דא"ח, ד"ה להבין כללות כוונות המקוה.

אחרונה הדלי"ת וכו' וזהו אמיתת ענין כוונתו על דרך הפשט, ולהבין אותו שם דאל"ד מהו, ולמה בשילוב דמילוי דשם אהי"ה דווקא כו' [והאריך מאד בזה בדברים עמוקים עומדים ברומו של עולם ומפני האריכות והעמקות אין כאן מקומו להעתיקו, והקורא ידרשנו במקומו, ובסיום דבריו הקדושים כתב וז"ל] ולא די במעשה הטבילה עצמה בלתי כוונה בביטול רוחני, דהיינו במסירת נפש, וזהו הטעם דטבילת המקוה בכלל, ואותיות ביטו"ל כאותיות טביל"ה, אלא שנתחלף הוא"ו בה"א בלבד:

(סידור אדומו"ר מוהרש"ז בכוונת המקוה מהבעש"ט ז"ל ע"ש).[54]

"סידור עם דא"ח" הוא הסידור עם דרושי חסידות, מתורת אדמו"ר הזקן ובעריכת בנו אדמו"ר האמצעי. במכתב הרבי מצוינת לשון המאמר הזה כלשון אדמו"ר האמצעי. דא"ח פירושו דברי אלוקים חיים. הכותרת "להבין כללות כוונות המקוה" פותחת דיון רעיוני על נוסחי הכוונות.

הציטוט שלפנינו הועתק בבעש"ט על התורה, יתרו יג. המלקט עצמו מודיע שהוא משמיט את אמצע המאמר בגלל אורכו ועומקו. לכן זו עדות ישירה לנוסח הפתיחה והסיום שהעתיק, ולא תחליף לקריאת המאמר בשלמותו. במהדורה זו לא הושגה סריקה מלאה קריאה של המאמר; ההסבר להלן תחום לקטעים שנקראו.

ההבדל המדויק הוא זה: הסידור מוצא בתיקון ליל שבועות להאריז"ל שילוב באהי"ה הפשוט; ובכוונת מקווה שנדפסה בשם הבעש"ט הוא מוצא את אל"ד משולב במילוי אהי"ה. אין כאן אמירה שבכל כוונות האריז"ל משתמשים בשם פשוט בלבד. הרי קראנו בשער הכוונות של ערב שבת במפורש מילוי ההין.

פשוט ומלא אינם "שטחי" ו"רציני". השם הפשוט הוא יסוד האותיות; המילוי מגלה את הפירוט שהיה גנוז בשמותיהן. זהו מפתח למובן של גילוי פנימיות. הקטע הבא מן המאמר מפרש מדוע גילוי נוסף זה קשור להמתקת הדין.[55]

התענוג והרחמים: להבין את משל המלך

לשון המקור

לפי שמלבד שיש בחי' גילוי אא"ס בשם אהיה כנ"ל עוד זאת יתרון המעלה שבחינת גילוי עונג העליון שם נמצא ביתר שאת וכנ"ל, ועד"מ כשהמלך

54. סידור עם דא"ח, ד"ה להבין כללות כוונות המקוה; אגרות קודש, כרך כז, י"יד.

55. סידור עם דא"ח, ד"ה להבין כללות כוונות המקוה; אגרות קודש, כרך כז, י"יד.

בתענוג גדול אזי יתרוממו כל כוחות נפשו במעלות ההתנשאות כו' ואזי הוא רק רב טוב וחסד לכל העם מקטון ועד גדול ולא יוכל לסבול שום צער ודבר רע גם לענוש לרשע ביסורים כי מפני רוב התענוג לא יסבול דבר היפוך מן העונג, וגם מפני עצם הרוממות שבנפשו שבאה ע"י"ז העונג לא ידקדק בדין ומשפט והוא מרבה לסלוח לשונאיו ג"כ ... ולכך נמתקין שם כל הדינין הקשים כו' כי הוא מרבה לסלוח.[56]

זהו קטע מן הסידור, המובא בהערה למאמר מאוחר; שלוש הנקודות מסמנות דילוג בתוך הציטוט. "אא"ס" פירושו אור אין סוף, ו"עד"מ" — על דרך משל. אין הכוונה שאפשר להגדיר את עצמות ה' באמצעות מצב רוח אנושי. המשל מבאר שינוי באופן ההנהגה.

המלך במשל אינו סולח מפני שלא הבחין בעבירה. התענוג והרוממות מעמידים אותו ביחס רחב יותר, שממנו הוא מרבה חסד וסליחה. הנמשל הוא גילוי של מקור הרחמים שמעל סדר המדידה הרגיל. לכן המאמר קושר את המילוי לתוספת גילוי של עונג עליון ול"עולם החירות".

זהו הביאור החסידי שניתן ליתרון הנוסח המלא המסוים: לא רק לזהות את שורש הדין בבינה, אלא לבאר את גילוי הפנימיות והתענוג שבמקור, שבכוחו להמתיק את הדין. עם זאת, לא כל מילוי בכל מקום פירושו בהכרח אותה מדרגת תענוג. ההקשר של המאמר קובע.

עתיק הוא שם למדרגת הפנימיות העליונה המזוהה בחסידות עם תענוג. אין צורך להניח שהמילה מופיעה בכל שורת הכוונה; היא מסייעת להבין את שפת התענוג. מן הקטעים שבידינו אין לשחזר את כל שלבי ההוכחה של המאמר שנשמטו. הדבר הברור הוא הזיקה המפורשת בין מילוי אהי"ה, גילוי התענוג והמתקת הדינים.[57]

במה הם שונים, ובמה אין מחלוקת מוכחת?

הבסיס המשותף רחב: מקווה ובינה; כלי ומים; שם אהי"ה במילוי ההין; העלאת הדינים לשורשם; טהרה וקבלת חיות. בנוסח הארוך של הבעש"ט מפורטת במיוחד עבודת הלב והמידות. בנוסח חמש הטבילות מפורטת גם העלאת הדבר שעליו מתפללים.

56. סידור עם דא"ח — קטע הביאור על התענוג.

57. סידור עם דא"ח — קטע הביאור על התענוג.

השינוי הטקסטואלי שעליו עומד הסידור הוא שילוב אל"ד באהי"ה מלא לעומת השילוב הפשוט שהוא מצטט מן התיקון. הביאור שהוא נותן מדגיש תוספת גילוי פנימי של תענוג ורחמים. זה הבדל בכוונה מסוימת ובביאורה. הוא אינו מוכיח שהאריז"ל שלל כל שימוש במילוי, או שהבעש"ט פסל את השילוב הפשוט.

מקור מים חיים מוסר מסורת, בשם סיפורים נוראים, על דיון שמימי שבו האריז"ל הודה לבעש"ט בענייני כוונות המקווה. המסורת אינה מוסרת את כל טיעוני הדיון. אין לנסח בשמו של האריז"ל התנגדות מפורטת שלא נמסרה, ואין לתאר מפגש גשמי בין שני החכמים שחיו בתקופות שונות.

גם "שתי טבילות לעומת חמש" אינו ניסוח מדויק של מחלוקת. יחידת שער הכוונות עוסקת בערב שבת; נוסח חמש הטבילות כולל בקשה פרטית; ובכתבי האריז"ל עצמם יש כמה סדרים. קודם מזהים זמן, צורך ונוסח, ורק אחר כך משווים.

אפשר לסיים את הלימוד במילים פשוטות: בשופר למדנו כיצד מתוארים חזרת החיות ובניין המקבל; במקווה למדנו כיצד מתוארים כניסה לשורש, ביטול והתחדשות. הדיוק באותיות מקבל משמעות כשהאדם מבין את המהלך שהאותיות משרתות.[58]

מה משווים	מה נמצא במקורות
בסיס משותף	בינה, אהי"ה, כלי ומים, המתקת דינים.
הבדל שהסידור מציין	שילוב בשם פשוט לעומת שילוב במילוי, בשני נוסחים מוגדרים.
משמעות התוספת	גילוי פנימיות ותענוג עליון, לפי הקטע שנקרא.
מה אין להוכיח	שלילה גורפת של מילוי אצל האריז"ל או של פשוט אצל הבעש"ט.
מה עוד פתוח	המאמר המלא, נוסח התיקון, וטיעוני הדיון השמימי.

לקרוא עכשיו בכוחות עצמכם

כשפוגשים משפט חדש, שאלו: מי הוא הפרצוף המדובר? איזו ספירה בתוכו? האם זו ההארה או הלבוש שלה? מהיכן היא נמשכת ולאן? האם "פרק" מתאר את הנותן או את המקבל? כך הופכים ראשי תיבות למשפט בעל משמעות.

58. שער הכוונות, דרושי סדר שבת, דרוש א — כוונת הטבילה; כתר שם טוב, חלק ראשון, ב — כוונת המקוה; כתר שם טוב, הוספות, א — חמש הטבילות; סידור עם דא"ח, ד"ה להבין כללות כוונות המקוה; סידור עם דא"ח — קטע הביאור על התענוג; מקור מים חיים, יתרו, הערה טז.

בכוונת המקווה שאלו: האם אני סופר את אותיות השם הפשוט, את כל המילוי או רק את אותיות המילוי הנוספות? האם אני משנה סדר אותיות או את אופן כתיבתן? האם המקור משווה שני זמנים שונים? שלוש השאלות האלה מונעות חלק גדול מן הבלבול.

למשל, "חלק ג' מפ"ג מוח דעת ביסוד ז"א": החלק השלישי של הפרק השלישי ממוח הדעת נמשך אל יסוד דז"א. "אהי"ה דההין גימטרייה מקווה": מדובר בכל השם המלא אלף הה יוד הה, 151. "מילויי ע"ב ס"ג מ"ה גימטרייה קב": כאן מונים את התוספת בלבד, 102.

זהו היישום המעשי של "ללמוד הענינים ברור": מקור, פירוש, מבנה, ורק אז החזרה אל מילות הכוונה. אין הכרח להבין את כל ספרי הקבלה בבת אחת; יש צורך שלא לומר על פרט מסוים "הבנתי" כאשר עדיין לא ברור מה הוא מתאר.[59]

מילון קצר לקריאת המקור

המילה או הקיצור	פירוש בהקשר החוברת
היום יום	לוח פתגמים והוראות חסידיות לימות השנה, שערך הרבי מליובאוויטש.
ר"ה / דר"ה / תש"ד	ראש השנה; של ראש השנה; שנת 5704 בלוח העברי.
חומש / פירש"י	חמשת חומשי התורה; פירוש רבי שלמה יצחקי, המכונה רש"י.
מוסף / מנחה	תפילת המוסף של היום; תפילת אחר הצהריים.
פתח אליהו	קטע מתיקוני הזוהר, הפותח בתיאור עשר הספירות ויחסן למקור האלוקי.
ד"ה / ע"א / ע"ב	דיבור המתחיל; עמוד ראשון ושני של דף. ע"ב בכוונת שם מציין גם 72, לפי ההקשר.
א"א בהוראת היום	אין אומרים. אין לבלבל עם קיצור קבלי של אריך אנפין בהקשר אחר.
תיקון ליל שבועות	סדר לימוד לליל חג השבועות; הסידור מפנה לנוסח כוונה במסורת האריז"ל שבסדר זה.
אימא / אבא	פרצופי הבינה והחכמה.
ז"א / נוקי' / זו"ן	זעיר אנפין; נוקבא; שניהם יחד.
או"א	אבא ואימא.
חב"ד / חג"ת / נה"י	חכמה בינה דעת; חסד גבורה תפארת; נצח הוד יסוד.

59. היום יום, ב' תשרי.

המילה או הקיצור	פירוש בהקשר החוברת
חו"ב / חו"ג / ת"ת	חכמה ובינה; חסדים וגבורות או חסד וגבורה לפי ההקשר; תפארת.
א"מ / פב"פ / אב"א	אור מקיף; פנים בפנים; אחור באחור.
ד־ / דאימא / דז"א	של; של אימא; של זעיר אנפין.
פרקין קדמאין / מתתא לעילא	פרקים ראשונים; מלמטה למעלה.
עיטרא / מרגלאן / עלמין	עטרה; מרגליות; עולמות.
פ"א / פ"ב / פ"ג	פרק ראשון, שני ושלישי בהקשר הכוונות.
עסמ"ב	ע"ב, ס"ג, מ"ה וב"ן: ארבעת מילויי הוי"ה.
קנ"א / קס"א / קמ"ג	151, 161, 143: ערכי מילויי אהי"ה.
מ"י / י"ם / יב"ק	צירופי אותיות ומספרים המתבארים בחלק המקווה.
אגל"א / אל"ד	שמות הכוונה המתבארים בפרק ההמתקה; אינם קיצורי שמות מחברים.
ר"ת / גי' / בגי' / כנ"ל	ראשי תיבות; גימטרייה; בגימטרייה; כנזכר לעיל.
כ"ז / ע"י / א"ע / כמ"ש	כל זה; על ידי; את עצמו; כמו שכתוב.
ע"ש / הוש"ר	ערב שבת, ובמראה מקום לעיתים עיין שם; הושענא רבה, היום האחרון של חול המועד סוכות.
השי"ת / הש"י / ית"ש	השם יתברך; השם יתברך; יתברך שמו.
הס"א	הסטרא אחרא: הצד האחר, כינוי לכוחות ההסתר והפירוד.
ר"מ / ס"ה	רעיא מהימנא, חטיבה בספר הזוהר; ספר הזוהר, לפי ההקשר כאן.
אא"ס / דא"ח / עד"מ	אור אין סוף; דברי אלוקים חיים; על דרך משל.
ז"ל / זלה"ה / זללה"ה	נוסחי ברכה וזיכרון למחברים ולצדיקים שנפטרו.
ביטול / מסירת נפש	פינוי המרכזיות העצמית והקדשת האדם לעבודת ה', בהקשר הטבילה כאן.
מפת	קיצור שלא פוענח במקור התקיעות; נשאר מסומן כקושי.

מקורות ומעמד הבדיקה

הקישורים מובילים למקומות שנקראו. תעתיק אינו סריקת דפוס; ציטוט מתוך חיבור אחר מסומן בנפרד. תאריך בדיקת המהדורה: 15 בספטמבר 2026.

S01 · **כתר שם טוב, הוספות, ב — כוונות התקיעות**

תעתיק שנקרא

נוסח היסוד לחלק השופר; כולל הקדמת הרבי, התקיעות וכוונות פסוקי מוסף. יש בו חסרים ושיבושי העתקה, המצוינים בתיק הבדיקה.

S02 · **שער הכוונות, דרושי ראש השנה, דרוש ז**

תעתיק שנקרא

הבינה, השופר, החזרת המוחין והמתקת הדינים. סדר מניין התקיעות שבחיבור אינו מוצג כמנהג יחיד.

S03 · שער הכוונות, דרושי ראש השנה, דרוש ח

תעתיק שנקרא

התרדמה, הכסא, אברהם יצחק ויעקב, כניסת בינה וגבורה בהוד. המחבר עצמו מציין ספקות במסורות נוספות; אין למזגן למהלך ודאי אחד.

S04 · פרי עץ חיים, שער השופר, פרק ד

תעתיק שנקרא

ביאור סדר תשר״ת, ובכללו תרועה ותקיעה אחרונה. משמש להרחבת הקיצור שבנוסח היסוד.

S05 · שער הכוונות, דרושי סדר שבת, דרוש א — כוונת הטבילה

תעתיק שנקרא

שתי טבילות, מקוה קנ״א, ט׳ יודין ומ׳ סאה. בפסקת הכוונה השנייה בתעתיק יש אי־התאמה: מילוי יודין אינו קנ״א; הכתיבה בחוברת נשענת על פסקאות א וג ועל המקבילה.

S06 · פרי עץ חיים, שער השבת, פרק ד

תעתיק שנקרא

מקבילות לכוונות הטבילה; יש כמה סדרי טבילות, ולכן מספר שונה אינו ראיה למחלוקת.

S07 · כתר שם טוב, חלק ראשון, ב — כוונת המקוה

תעתיק שנקרא

הנוסח הארוך המיוחס לבעש״ט: המידות, מילויי השמות, שברון לב, גג־כתלים־קרקע, אגל״א ואל״ד, ושילוב אהי״ה פשוט. זהו ייחוס במסורת הדפוס, לא כתב־יד אוטוגרפי שנבדק.

S08 · כתר שם טוב, הוספות, א — חמש הטבילות

תעתיק שנקרא

נדפס בשם הבעש״ט, בהעתקה מפרי הארץ. נוסח השילוב בטבילה הרביעית משובש בתעתיק; אין להעתיקו כתיקונו בלי מקור השוואה.

S09 · פרי הארץ, פרשת לך לך — כוונת המקוה

תעתיק שנקרא

מקבילה לסדר חמש הטבילות. מיקום דל״ת של אל״ד בשילוב המלא שונה מן הנוסח המובא בשם הסידור; השוני נשמר ולא מוזג.

S10 · סידור עם דא״ח, ד״ה להבין כללות כוונות המקוה

ציטוט אצל מחבר אחר

פתיחת המאמר וסיומו נקראו כפי שהועתקו בבעש״ט על התורה, יתרו, יג. הפתיחה משווה לתיקון ליל שבועות להאריז״ל. לא נטען שנקראה סריקת המאמר במלואה.

S11 · סידור עם דא״ח — קטע הביאור על התענוג

ציטוט אצל מחבר אחר

קטע מן המאמר המובא בהערה 2, על שילוב המילוי, גילוי התענוג ומשל המלך המרבה לסלוח. הקישור הוא למאמר המצטט, ולא לסריקת הסידור.

S12 · מקור מים חיים, יתרו, הערה טז

תעתיק שנקרא

מסורת על דיון שמימי, המובאת מסיפורים נוראים. אינה מוסרת את מלוא טיעוני הוויכוח ואינה תיעוד של מפגש גשמי.

S13 · היום יום, ב׳ תשרי

תעתיק שנקרא; נוסח נמסר גם בידי השואל

הערך בשלמותו, לרבות הוראות היום ולוח השיעורים; פתיחת ראשי תיבות מסומנת.

S14 · אגרות קודש, כרך כז, י״יד

תעתיק שנקרא

מייחס את לשון ההשוואה בסידור לאדמו״ר האמצעי; אינו תחליף למאמר עצמו.

S15 · פרי עץ חיים, שער השבת, פרק ג

תעתיק שנקרא

סוד הטבילה ושמות אהי״ה; מקבילה ליסודות כוונות המקווה.